

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА ДОРΟΣЛИХ: МОДЕЛІ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ

Т. Шинкаренко

Якщо всі рухаються вперед разом,
успіх не змусить на себе чекати.

Генрі Форд

Сучасне законодавство України в галузі освіти забезпечує правові засади подальшого розвитку системи освіти в частині створення умов для навчання, реабілітації соціальної адаптації, інтеграції в суспільство дітей з особливими потребами, зокрема з інвалідністю.

Нині діти з особливими потребами можуть здобувати освіту в різних типах загальноосвітніх навчальних закладів: спеціальних загальноосвітніх навчальних закладах, загальноосвітніх школах зі спеціальними та інклюзивними класами. Право вибору навчального закладу або форми навчання належить батькам дитини.

В основу інклюзії покладено право людини на освіту, проголошене у Всесвітній декларації прав людини в 1948 році, де зазначається: «Кожен має право на освіту... Освіта має бути спрямована на розвиток людської особистості та посилення поваги до прав людини та основних свобод...». Однаково важливими є положення «Конвенції про права дитини» (ООН, 1989), такі, як право дитини не зазнавати дискримінації (ст. 2; 23). Зокрема, у статті 23 йдеться про те, що дитина з особливими освітніми потребами повинна мати:

- доступ до освіти, виховання, професійної підготовки;
- медичного обслуговування, реабілітаційних послуг;
- максимально можливу соціальну інтеграцію та індивідуальний розвиток, зокрема культурний та духовний.

Тому питання викладання та фаховості педагогічних кадрів набувають критичної ваги та значною мірою впливають на навчання учнів, на забезпечення їм рівних можливостей для досягнення найкращих освітніх результатів.

У навчальних закладах Новосанжарського району Полтавської області відповідно до контингенту учнів

з особливими освітніми потребами в інклюзивних класах є асистенти вчителів, які допомагають у навчанні, вихованні та розвитку дитини.

Інклюзивна освіта – гарант побудови гуманного суспільства, яке поважає й цінує кожного свого громадянина. Заслугує на увагу розмежування різних обґрунтувань суті інклюзивної освіти. Так, існує обґрунтування освітнього характеру: вимоги до інклюзивних шкіл стосовно спільного навчання всіх дітей передбачають реалізацію методів індивідуального підходу до кожного школяра, що дає користь усім дітям.

Нещодавно відбулася районна конференція «Консолідація органів освіти, місцевої влади, бізнесу в реалізації освітніх та соціальних потреб дітей з обмеженими фізичними можливостями» для керівників структурних підрозділів та керівників дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних навчальних закладів, громадських організацій та бізнес-структур, батьків, які виховують дітей з особливостями психофізичного розвитку.

Відкрив конференцію голова Новосанжарської районної державної адміністрації С. Бульбаха, який окреслив тему й мету конференції щодо активізації наявних спільних ресурсів громади для забезпечення конституційних прав і державних гарантій, для реалізації освітніх та соціальних потреб дітей з особливостями психофізичного розвитку.

До присутніх звернувся голова районної ради Г. Супрун, який підкреслив, що до системи надання послуг та задоволення освітніх і соціальних потреб дітей з особливими потребами мають долучитися представництва соціальної політики, професійної реабілітації, архітектури та будівництва, центри раннього втручання, соціальні служби та соціальні працівники, громадські організації району.

Начальник відділу освіти Новосанжарської районної державної адміністрації О. Кульчинський проаналізував ситуацію щодо впровадження інклюзивного навчання в районі й наголосив, що створюються

нові шляхи реалізації інклюзивної освіти в загальноосвітніх та дошкільних навчальних закладах.

Під час конференції обговорювалися такі питання:

- Комплексний підхід до формування інклюзивної політики стосовно дітей з особливими освітніми потребами (О. Черненко, завідувач РПМПК).
- Роль пастирської опіки в соціалізації дітей з особливими освітніми потребами (ієрей Олександр Мельник, настоятель Святомиколаївського храму с. Дубина).
- Забезпечення інклюзивного навчання в Лелюхівській ЗОШ І–ІІ ступенів (В. Жильченко, директор школи).
- Особливості роботи асистента з дітьми, що мають особливі освітні потреби (І. Хабло, асистент учителя Новосанжарського НВК).
- Батьківський досвід інклюзивної форми навчання (Н. Євсюкова, член батьківського комітету Лелюхівської ЗОШ І–ІІ ступенів).
- Реабілітація дітей, що мають особливості психофізичного розвитку (І. Стогній, начальник відділу персоніфікованого обліку отримувачів пільг Управління праці та соціального захисту населення Новосанжарської РДА).
- Стан архітектурної доступності громадських закладів у районі (О. Дрига, начальник відділу регіонального розвитку, містобудування, архітектури та житлово-комунального господарства Новосанжарської РДА).

Присутні мали можливість ознайомитися з методичною літературою щодо впровадження інклюзивної освіти та переглянути виставку робіт дітей з особливими освітніми потребами. Усі запрошені отримали рекомендації, що допоможуть правильно будувати спілкування з людьми, які мають обмежені фізичні можливості.

Під час роботи учасники виявили переваги інклюзивного навчання для дітей з особливими освітніми потребами: інклюзивне навчання не розділяє дітей з

інвалідністю та їхніх здорових однолітків; завдяки цілеспрямованому повноцінному спілкуванню поліпшується соціальний та емоційний розвиток дітей; діти мають можливості для налагодження дружніх стосунків зі здоровими ровесниками й участі в громадському житті; інші діти вчаться природно сприймати й толерантно ставитися до людських особливостей, налагоджувати й підтримувати дружні стосунки з людьми, які відрізняються від них, співпрацювати, поводитися нестандартно, бути кмітливими, а також співчувати іншим; для педагогів та фахівців – учителі інклюзивних класів краще розуміють індивідуальні особливості учнів; учителі опановують різноманітні педагогічні методики, що дає їм змогу ефективно сприяти розвитку дітей з урахуванням їхньої індивідуальності; спеціалісти (медики, педагоги спеціального профілю, інші фахівці) починають сприймати дітей більш цілісно, а також учаться дивитися на життєві ситуації очима дітей.

Проаналізувавши й обговоривши проблему конференції, учасники дійшли висновків щодо чіткого розуміння потреби у впровадженні інклюзивного навчання в освітніх закладах, що є нагальною потребою часу в умовах світових тенденцій соціального захисту дітей з освітніми потребами та курсу України на європейські стандарти.

Отже, суспільство повинно зрозуміти сьогодні, що кожна особистість (особливо з фізичними вадами) – найбільша цінність на землі; вона є унікальна й неповторна, самотвора й геніальна. Задля цього ми повинні не тільки перебудувати навчально-виховний процес у школі, а й змінити, насамперед, самих себе. Як висококваліфіковані фахівці, добрі, щирі, відкриті й глибоко гуманні наставники, ми дамо можливість дітям з особливими потребами відчувати насолоду від перебування в школі; наповнимо їхні серця й душі подякою за кожен прожитий день, допоможемо реалізувати власні бажання та прагнення, створимо необхідні умови для розвитку кожної особистості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ворон М. В. Інклюзивна освіта: українські реалії / М. В. Ворон, Ю. М. Найда // Підручник для директора. – Київ : Плеяда, 2006, червень. – С. 11–19.
2. Інклюзивна освіта. Підтримка розмаїття у класі : практ. посіб. / [Тім Лорман, Джоан Демпелер, Девід Харві] ; пер. з англ. – Київ : СПД-ФО Парашин І. С., 2010. – 296 с.
3. Кавун Ю. Інклюзивна освіта / Ю. Кавун // Зауч. – 2008. – № 19/20. – С. 43–57.
4. Колупаєва А. А. Вступ до інклюзивної освіти / А. А. Колупаєва, С. М. Єфімова ; МОН України, НАПН України, Ін-т спец. педагогіки. – Київ, 2010. – 17 с.
5. Колупаєва А. А. Діти з особливими потребами та організація їх навчання : наук.-метод. посіб. / А. А. Колупаєва, Л. О. Савчук. – Вид. допов. та перероб. – Київ : АТОПОЛ, 2011. – 274 с. – (Серія «Інклюзивна освіта»).
6. Основи інклюзивної освіти: програма курсу / уклад. А. А. Колупаєва ; МОНмолодьспорту України,

НАПН України, Ін-т спец. педагогіки. – Київ : А.С.К., 2011. – 31 с.

7. Софій Н. З. Концептуальні аспекти інклюзивної освіти / кол. авт. : А. А. Колупаєва,

Ю. М. Найда, Н. З. Софій [та ін.] // Інклюзивна школа: особливості організації та управління : навч.-метод. посіб. ; за заг. ред. Л. І. Даниленко. – Київ, 2007. – 128 с.

РЕГІОНАЛЬНІ ШЛЯХИ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ НАТУРАЛІСТИЧНИХ ПРИЙОМІВ У СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ВЧИТЕЛІВ

О. Литвиненко

Навігаційні функції післядипломної освіти для учителів біології, екології та географії мають реалізовуватися не тільки віртуально. Наша робота присвячена рефлексії з додержання екологізувальної парадигми в натуралістичних прийомах у спеціалізованому вдосконаленні педагогічної освіти та з краєзнавчого наповнення під час їх реалізації на регіональному рівні.

Поняття «екологічна освіта» та «екологізація освіти» – не тотожні. Пріоритетність екологічної освіти в різних сторонах життя сучасного суспільства визначена на міжнародному рівні в глобальних завданнях впровадження в практику стратегії його сталого розвитку (СР). Проблема збалансованого природовикористання важлива для будь-якої країни світу, оскільки більшість з них втрачає значну частину ВВП через екологічні фактори (Україна –10–15% щорічно [4]). Людина нового формату повинна знати закони природокористування і дотримуватися їх у всіх сферах життя. Той факт, що цей умовивід зостається актуальним, підтвердила Конференція ООН зі сталого розвитку – Саміт «Ріо + 20» (2012 р.) після 20 років наполегливої розробки понятійного апарату концепції сталого розвитку суспільства.

Разом з тим, у публікаціях результатів аналізу сучасного стану реформ у векторі подолання глобальної екологічної кризи, що зроблено міжнародними організаціями до форуму «Ріо + 20», відзначено недостатню регіональну активність поряд із всесвітньою позитивною реакцією щодо важливості спільних дій в названому векторі.

У 2015 р. завершилася міжнародна компанія «Десятиліття освіти сталого розвитку» (ОСР) [7]. ОСР – це той тип освіти, який забезпечує можливість участі кожної людини у вирішенні економічних і екологічних проблем і попередження нових. Саме від екологізації, яка має на меті гармонію взаємодії в екосистемах різних рівнів, залежить підвищення значення освіти в житті сучасної людини.

Науковий аналіз теоретичних основ екологізації освітніх систем підтверджує, що екологізація передбачає взаємодію не стільки в системі «наука-

суспільство», скільки в системі «наука-освіта» [1]. Класичний принцип природовідповідності, який визначає суть ідеальної гармонії між суспільством і навколишнім природним середовищем, в світлі концепції СР здобув новий, екологічний зміст. Сьогодні він не лише націлює на використання стратегії накопиченого досвіду кількох попередніх поколінь, а й попереджає про обов'язкове знання законів природи й урахування обмежень, які визначаються цими законами.

У системі координат важелем посилення «регіональної активності» екологізації освіти може бути поєднання краєзнавчого аспекту змісту і комбінування в методиці використання інноваційних технологій з натуралістичними прийомами. У цій статті ми наводимо приклади екологізації змісту біологічної освіти післядипломного рівня на базі використання регіонального природно-заповідного фонду (ПЗФ).

Зазвичай краєзнавство розуміють, як комплексне науково-дослідне і популяризаторське вивчення певної території і накопичення знань про неї. У функції освітньої дисципліни краєзнавство присвячене інтегральному вивченню конкретної території на основі географічної компоненти. Опоередковано роль краєзнавства визначена в змісті ОСР як сучасний підхід до організації навчального процесу, серед складових якого названа орієнтація на постановку і практичне рішення регіональних проблем [6]. У Херсонській області одна з таких проблем – це рекреаційне природокористування, яке викликає необхідність охорони не тільки природних ресурсів, а й природних умов, що створюють середовище для мешканців [2; 3]. Все це і входить в парадигму краєзнавства степового еталону півдня України, територія якого омивається двома морями і межує з унікальною природою Криму.

У регіонах з високим ступенем антропогенного навантаження на природні території, а до таких належить все Північне Причорномор'я, велика роль ПЗФ в екологізації освіти: у формуванні екобіоцентричного світогляду учнів. Еталони природи знаходяться тут тільки в резерватах, а розвиток деградаційних процесів у природному середовищі